

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Muusika õppekava
Pärimusmuusika eriala

Hanna Miina Kivisäk

EESTI RAHVAPÄRASTE LAULVATE VIULDAJATE SAATEPARTII ANALÜÜS VIIIE ARHIIVISALVESTISE NÄITEL

Seminaritöö

Juhendaja: Kadri Steinbach

MA (ajakirjandus ja kommunikatsioon), TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia
õppedirektor

Kaasjuhendaja: Kelly Veinberg

BA (pärimusmuusika), TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia erialajuht

Viljandi 2024

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. RAHVALAUL.....	5
1.1. Rahvalaulu esituskoht ja -aeg Eesti traditsioonis.....	5
2. RAHVAPÄRANE VIULIMÄNG EESTI TRADITSIOONIS.....	7
3. LAULMISE JA VIULIMÄNGU ÜHENDAMINE.....	9
3.1. Laulmine ja viulimäng Eesti traditsioonis ja mujal.....	10
4. EESTI LAULVAD VIULDAJAD ARHIIVISALVESTISTEL.....	12
4.1. Hendrik Grünberg (1859-1949).....	14
4.2. Aadu Vaher (1889-?).....	15
4.3. Jakob Peters (1894-?).....	16
4.4. Juhan Lätt (1886-?).....	17
5. MEETOD JA ANALÜÜS.....	18
5.1. Töö käik.....	18
5.2. Noodistatud palade analüüs.....	19
5.2.1. “Tiiut-tiiut tee oli viltu”.....	19
5.2.2. “Võtsin naise noorukese”.....	20
5.2.3. “Labajalavalss”.....	20
5.2.4. “Polka: Aitsi-kraitsi”.....	21
5.2.5. “Täna mina tegin ühe väikese reisi”.....	21
5.2.6. Kokkuvõttev analüüs.....	22
5.2.7. Järeldused.....	23
KOKKUVÕTE.....	24
SUMMARY.....	25
KASUTATUD ALLIKAD.....	26
LISAD.....	29
Lisa 1. Nimekiri leitud rahvapäraste laulvate viuldajate arhiivisalvestistest.....	29
Lisa 2. “Tiiut-tiiut tee oli viltu” noodistus.....	31
Lisa 3. “Võtsin naise noorukese” noodistus.....	32
Lisa 4. “Labajalavalss” noodistus.....	34
Lisa 5. “Polka: Aitsi-kraitsi” noodistus.....	36
Lisa 6. “Täna mina tegin ühe väikese reisi” noodistus.....	40

SISSEJUHATUS

Nii laulul kui pillimängul on Eesti traditsioonis olnud kanda oluline roll. On lauldud nii igapäevatoimetuste taustaks kui rituaalsetel eesmärkidel. Pillimäng on täitnud pigem sotsiaalset eesmärki ning viiulit on peamiselt tantsuks mängitud. Traditsiooniliselt on viiulil olnud pigem omaette meloodiafunktsioon või mitmekesi mängides ka saate- või teise hääle funktsioon. Laulu ja viiuli ühendamine on olnud pigem erand kui reegel. Viimasel ajal on aga seda just pärimusmuusikamaastikul hakatud praktiseerima.

Olen ise õppinud nii viiulimängu kui laulmist ning minu jaoks oli loogiline kahte huvipakkuvat tegevust ühendada. Lisaks on viiuliga võimalik laulu väga edukalt saata. Mõlemat on aga vaja kogu aeg intoneerida: kumbki pole fikseeritud helikõrgusega instrument ning millelegi pole otseselt toetuda. Seega nõuab viiuliga enda laulu saatmine palju harjutamist. Samuti on viiul oma olemuselt pigem meloodiapill, erinevalt näiteks löötspillist või kandlest, millel on juba ehituse poolest harmoonia mängimiseks paremad eeldused. Alguses tundus, et justkui ei oskaks enam kumbagi teha, kuna kuulama pidi nii laulmise kui viiulimängu intonatsiooni. Võibki eeldada, et just sel põhjusel pole see traditsiooniliselt väga levinud: lihtsam on enda laulu saata fikseeritud helikõrgusega instrumentide, näiteks löötspilli või kandlega. Mind hakkas huvitama, kas Eestis on salvestatud laulu ja viiulimängu ühendavaid muusikuid ning peale mõningast arhiivimaterjalide läbitöötamist leidsingi viis pillimeest ja laulikut, kes olid salvestisel samaaegselt laulnud ja viiulit mänginud.

Antud töö eesmärk on analüüsida eesti rahvapäraste laulvate viiuldajate saatepartii kujundamist viie arhiivisalvestise näitel. Uurimisprobleem on järgnev: kuidas on rahvapärased viiuldajad kujundanud saatepartiid enda laulule? Töö uurimisprobleemist lähtuvalt püstitasin järgnevad uurimisküsimused:

- Milliste vahenditega on kujundatud rahvapärase viiuldaja saatepartii laulule?
- Mil määral erineb/sarnaneb rahvapärase viiuldaja saatepartii lauldud meloodiast/meloodiaga?

Selleks noodistan viis lugu arhiivisalvestiste järgi ning seejärel analüüsin neid erinevate parameetrite järgi.

Rahvapärase viiulimängu kohta on tehtud mitmeid uurimusi: on uuritud erinevatele pillimängijatele iseloomulikke mängumaneere ja saatefakteure.

Krista Sildoja (2005) on uurinud näiteks Põhja-Pärnumaa viiuldajaid ja nende mängumaneere 20. sajandi esimesel poolel ning Eeva Talsi (2013) on teinud magistritöö artikulatsioonitüüpidest eesti rahvapärasest viiulimängus 1912.-1938. aastal helisalvestatud polkade alusel. On laiemalt uuritud ka rahvalaulu. Ingrid Rüütel on välja andnud erinevaid teoseid nii regilaulu kui uuema rahvalaulu kohta, sealhulgas koostanud “Vana Kannel XII. Vaivara ja Narva regilaulud” (Mirov *et al*, 2018). “Uuema rahvalaulu kujunemisest” (Rüütel, 2012), erinevate piirkondade laulikuid ja laule, näiteks “Pärnumaa laule ja lugusid” (Rüütel, 2017). Janika Oras (2008) on uurinud viie 20. sajandi naise regilaulumaailma kohta.

Samuti on mitmeid uurimusi muusikapedagoogika vallast, mis käsitlevad muusika õpetamist ja sellega seoses ka põgusalt koordinatsiooni, instrumendi õppimise ja õpetamise erinevaid etappe. (Kaus, 2014; Sloboda, 2000; Wade, 2004). Laulu ja viiulimängu ühendamist ei ole Eestis uuritud, küll aga näiteks Norras, Rootsis ja Soomes on tehtud paar uurimust sarnasel teemal (Seim, 2020; Abelli 2012; Nergaard 2023; Autere 2011) ning selleteemalist materjali leiab näiteks ka USA-st (Marshall, 2006, viidatud Seim, 2020 j).

Minu töö võiks tulevikus olla kasulik inimestele, keda huvitab laulu ja viiulimängu ühendamine. Töö tulemustest oleks neil olemas materjal, millest kohe nii alustamisel kui tööprotsessis lähtuda. Minu töö koosneb viiest peatükist. Esimeses peatükis räägin rahvalaulust Eesti traditsioonis, teises peatükis rahvapärasest viiulimängust ning kolmandas nende ühendamise võimalustest traditsioonis. Neljandas peatükis keskendun Eesti rahvapärastele laulvatele viiuldajatele ning viiendas seletan lahti uurimismeetodi ja analüüsi käigus saadud tulemused.

1. RAHVALAUL

1.1. Rahvalaulu esituskoht ja -aeg Eesti traditsioonis

Eesti rahvamuusika süstemaatiline kogumine, avaldamine ja uurimine algas 19. sajandi lõpus. Tähtsamad Eesti folkloori puudutavad uuringud on tehtud peale Teist maailmasõda. Esimene rahvalaulude käsitus on Herbert Tampere viieosaline Eesti rahvalaulude antoloogia (1956-1965): need liigitavad regilaulu ning käsitlevad üldist uurimise teoreetilist raamistikku. Tähtis materjal sel alal on veel Ingrid Rüütli kaks köidet “Eesti uuematest laulumängudest” (1977, 1980) (Ross & Lehiste, 2001). Samuti on ilmunud 15 “Vana kannelt”, (Jakob Hurt *et al*), mis annavad põhjaliku ülevaate regilaulust erinevates Eesti kihelkondades.

Rahvalaul jaguneb kaheks: vanem rahvalaul ehk regilaul (ka Kalevala laul, regivärsiline laul) ning uuem rahvalaul (Ross & Lehiste, 2001). Regilaulu täpset vanust ei saa määratleda, kuid viimaste uuringute põhjal on see üle seitsme ja poole tuhande aasta (Sarv, 2006). Regilaulule omasteks tunnusteks on algriiim, parallelism ehk mõttekordused ja ning kindel värsimõõt. Laule lauldi eeslaulja eestvedamisel ning värsi viimasel silbil liitusid teised (Jaago, 2005). Seda iseloomustab veel aeglane arendus, kaudne ja endassetõmbunud tunnete väljendus ning meeleolude väljendamine kujundlikult. Keel on arhailine ning sisaldab ka vormeleid (Rüütel, 2012).

Rahvalaul on edasi kandunud suulisel teel ning sellises traditsioonis on esitus improvisatsiooni, spontaanne mälu abil muusika (taas)loomise tulemus (Ross & Lehiste, 2001). Rahvalaul kuulub orgaaniliselt lauljate ellu ning sünnib lauldes koos viisi, sõnade ja esitusega. See erineb teistest muusikavormidest just kasutusseose ja laulmistava poolest (Jaago, 2005). Suur roll on olnud laulikul kui isikul.

Folklorist Oskar Loorits ja rahvalaulu-uuriija Herbert Tampere on kirjeldanud laulikut kui loojat, kes on ühiskonnale vastanduv eriline tundlik indiviid, „rikkumata” inimene (Oras, 2008). Regilaul oli inimeste, eriti põlluharijate ja karjakasvatajate igapäevaelu osa. Samuti oli erinevatel lauludel oma kindel funktsioon.

Regilaul oli eestlaste seas laialt levinud 18. sajandini, kuni hakkas populaarsust koguma uuem rahvalaul (Ross & Lehiste, 2001). Viimane hakkas edasi kanduma kirjanduse levikuga seoses. Uuem rahvalaul on lõppriimiline, jaotub stroofideks ja refrääniks, esinevad uuemad värsimõõdud. Uuemates lauludes on keel ühtlasem ning tundeid väljendatakse vahetumalt ja konkreetsemalt. Üldiselt on taotlus väga täpselt edasi anda tõsielulisi sündmusi, kirjeldada üldrahvalikke ja kohalikke sündmusi. Sõnumist olulisem on meloodia ning väga

levinud on tantsurütmid nagu labajalavalss, polka, reilender ja valss (Rüütel, 2012). Samuti kodunes 18.-19. sajandil uus funktsionaalsel harmoonial põhinev mõtlemislaad ning rahvalaul muutus riimiliseks (Tõnurist, 1996). Seega on uuema rahvalaulu esituskontekst erinev regilaulu omast: lauludel ei ole enam otsest funktsiooni ega eesmärki igapäevaelu toimimises, eesmärk on pigem kirjeldada ning roll meelelahutuslik.

Kokkuvõtvalt on eestlane olnud rahvalauluga seotud juba mitu tuhat aastat. See on järjest arenenud ja tänapäevastunud, kuid mingid kindlad tunnusjooned on siiski jäänud, mille järgi saab eristada rahvalaulu tänapäevasest loomingust. Rahvalaul on ka omamoodi ajalooallikas: laulude sisu annab ülevaate inimeste igapäevaelust ja maailmatunnetusest. Rahvalaul on olnud ka populaarne uurimisobjekt just tänu oma kütkestavale sisule ja omamoodi väljenduslaadile. Traditsiooniliselt esitati rahvalaule ilma saateta, eriti vanemaid rahvalaule ehk regilaule. Minu töös on olulisel kohal just uuem rahvalaul, kuna valdavalt kõik laulud, mis on viiuli saatel esitatud, on uuemad rahvalaulud. Uuemat rahvalaulu hakati saatma pilliga, sest see põhineb uuemal harmooniatunnetusel – funktsionaalharmoonial¹, ning aluseks on tihti just tantsulaulude viisid, mida on esitatud instrumentidel.

---

¹ Funktsionaalharmoonia - harmoonia, mis põhineb põhifunktsioonidel: toonika, subdominant, dominant (autori märkus)

2. RAHVAPÄRANE VIIULIMÄNG EESTI TRADITSIOONIS

Viiul jõudis Eesti linnadesse 17. sajandil. 19. sajandil hakati eesti külapulmades eelistama torupillile, sest “viiul sobiski paremini keerulisema koega ja aktsentueeritud viiside mängimiseks, mis levisid maal uute tantsudega, nagu sajandi alguses labajalavalss, kadrillid jt., hiljem polka, reinlender, galopp, polka-masurka, valss jt.” (Liimets, 1988). Viiulit mängitigi peamiselt tantsuks, mille algne eesmärk oli usundilik, kuid hiljem pigem meelelahutuslik (Sildoja, 2004).

Laulmise õpetamisel oli viiul 19.-20. sajandil kättesaadavuse pärast tähtsaim instrument. Viioleid osteti ka linnast, kuid üldiselt valmistati neid kodus ise (Taul, 2003). Võrumaal oli iseenesestmõistetav, et iga pillimees valmistab oma pilli ise. Pillimees oli külas väga väljapaistev ja oluline isik ning neid oli kahte sorti: virtuoosid, kes mängisid pulmas, simmanil, kõrtsis, kiigeplatsil, ka kultustalitustel ning need, kes mängisid oma pere lõbuks kodustel tähtpäevadel (Liimets, 1988).

Nagu rahvalaulu puhul on tähtsal kohal laulik, on külas oma roll külapillimehel. Ning samuti nagu vokaalmuusikas saab eraldada vanemat ja uuemat rahvalaulu, saab eraldada regilaulutraditsiooniga kaasnevat ja stiililt uuemale rahvalaulule vastavat kihti (Liimets, 1988).

Kuigi rahvatraditsioonis ei ole koosmängul väga suurt rolli, siis pillimängu harrastamine on siiski koosmänguga tihedalt seotud. 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses püüti luua esimesi eesti rahvapilliorkestreid ning koosmusitseerimise propagandaga tegeleti eriti peale Teist maailmasõda. Laulukooridele ja puhkpilliorkestritele lisaks oli samuti palju keelpilliansambleid, kus musitseeriti noodist ning nende eeskujul kujunesid välja kapellid (Tõnurist, 1996).

Samuti olid kogu Eestis tuntud väikesed viiuliansamblid ning viiul oli ka väga populaarne pill, mida mängiti erinevates koosseisudes erinevate pillidega ka koos. Stiilipuhtamad koosseisud olid viiuli- ja torupilli- või viiuli-, kandle- ja lõõtspilliansamblid, viimasel vahel lisaks erinevad rütmipillid (luuavars, pingipill, põispill, triangel, väike trumm, parmupill) ja lehepill. Tuli ette ka juhuslikumaid koosseise, mis jäid vaid katsetusteks. Külapillimeeste algne rakenduslik funktsioon muutus suurel määral lavakunstiks (Tõnurist, 1996).

Seega, viiulimängu funktsioon oli algselt küll usuga seotud ning viiul oli 19.-20. sajandil laulmise õpetamisel olulisim pill, kuid rahvapärase viiulimängu eesmärk oli ikkagi meelelahutuslik ja mängiti peamiselt tantsuks. Viiuliga sai lihtsalt suurema ulatusega tantsulugusid mängida. Peamine repertuaar oli samuti seotud tantsumuusikaga ning viiulimängu traditsiooni seostatakse algselt pigem soolos (või ka duos) meloodia mängimisega. Kapellide liikumised muutsid aga külapillimeeste ja ka viiulimängu funktsiooni pigem lavaliseks ning koosmäng muutus olulisemaks.

Praeguseks on rahvapärase viiulimängu traditsioon katkenud ning õpime lugusid arhiivisalvestiste järgi, püüdes seda uuesti taaselustada. Lauri Honko (1998) on seda nimetanud folkloori “teiseks eluks”: pärimusainese ülestõusmine arhiivist või muust säilituspaigast. Aines läheb liikvele teistes esitusolukordades ja -paikades ning seega ei ole pärimusprotsessi jätkumine endine (Honko, 1998).

3. LAULMISE JA VIULIMÄNGU ÜHENDAMINE

Ükskõik, millise kahte koordineerimise nõudvat tegevust ühendamise eelduseks on kõigepealt mõlemas tegevuses mingi vilumus. Rääkides pillimängust ja konkreetselt viiulimängust, on suur roll lihasmälul: kõigepealt peab distsiplineeritult õppeprotsessi läbima ning ühel hetkel jääb õpitu lihasmällu. Tähtsad märksõnad on veel pidev rutiinne töö ning motivatsioon ning õpetaja roll õpingutes. Kõigele lisaks on nii viiuli kui laulmise puhul tegeleda pidevalt intonatsiooni kontrollimisega. Ka kontsertpianist Kristi Kapten mainib oma töös pianisti tööprotsessist Ligeti etüüdide omandamisel lihasmälu olulisust: tehniliselt keerukate Ligeti etüüdide omandamisel on lihasmälu osakaal protsessis väga suur (Kapten, 2017). Mina alustasin teemasse süüvimist alles Viljandi Kultuuriakadeemiasse astudes ning suureks abiks oli minu õpetaja Kelly Veinbergi harjutused ja nipid, mille abil sai hea alguse teha.

Tähtis on koordineerimine, mida peaks arendama juba varases eas. Selle arendamisel on suur roll rütmikaõpetuses, millega on tegeleenud Šveitsi helilooja, muusik ja muusikapedagoog Émile Jaques-Dalcroze. Ta on öelnud, et kuna lapse varane kokkupuude muusikaga on sensoorne, siis liikumistegevus peaks olema seotud tugevate rütmiliste aktsentidega, et oleks kergem seda muusikalisse rütmi üle kanda (Kaus, 2014).

Oluline on, et õppijal oleks endal kindel siht ning motivatsioon, et oma eesmärgid täita ning ideaalis peaks saama ka professionaalilt tagasisidet. Suurbritannia psühholoogiaprofessor John A. Sloboda väidab: “Süsteemaatiline õppimine eeldab ka teadlikku pingutust inimeselt, kel on kindel siht saada häid tulemusi.” Pillimänguoskus on pikemaajaline eesmärk ning õppimise põhitingimus on võime moodustada ja säilitada eesmärke, olulised vilumuse omandamise tingimused on ka kordus ja tagasiside. Tema sõnul moodustub õppeprotsess väikestest eesmärkidest, nende täitmisest ning eesmärgi täitmise tulemus on eeldus järgmiseks sammuks (Sloboda, 2000).

Niisiis, eeldusel, et kui eelkirjeldatud protsess on läbitud ning inimesel on teatud vilumus nii laulmises kui viiulimängus, saab neid ühendama hakata. Viiulit teatakse ennekõike meloodiainstrumendina, kuid sellega saab väga edukalt ka harmooniat mängida. Järgnevas allikas on räägitud küll ansamblimängust, kuid paralleelsele saab tõmmata ka sooloesitusega. Bonnie C. Wade on välja toonud erinevad mitmehäälsuse võimalused: meloodia mängimine unisoonis, erinevate partiide või meloodiate kokkusobitamine, meloodiate esitamine erineval ajal (polüfoonia), heterofoonia, ühe meloodia esitamine, meloodia ja burdoon, homofoonia ehk meloodiat saadab muu muusikaline materjal ning

ostinato ehk korduv meloodia-, harmoonia- või rütmimotiiv (Wade, 2004).

Seega ükskõik mis pilli mängimise ja laulmise samaaegselt sooritamine nõuab mõlema valdamist. Nende ühendamine on samuti pikk protsess ning vajab samuti lihasmällu harjutamist. Samaaegselt viiuli mängimisel ja laulmisel lisandub lihtsalt see aspekt, et mõlemat tuleb intoneerida. Soome viiuldaja ja laulja Hanni Autere (2011) on oma doktoritöös samuti väitnud, et suurim väljakutse samaaegselt laulmisel ja viiuldamisel on intonatsioon just sellepärast, et kumbalgi instrumendil ei ole fikseeritud helikõrgusi ning hea soorituse saamiseks on vaja väga palju harjutada.

Traditsiooniliselt viiuli ja laulmise ühendamise puhul on oluline ka küsida, et mis oli külapillimehe taust, kas ta üldse mõtles intonatsioonile või perfektsele sooritusele. Kas tema eesmärk oli enda laulu lihtsalt saata või toetada, kuna muud pilli ei osatud või oskas pillimees ka mõnda muud pilli (näiteks lõõtsa või kannelt) mängida ning oli harjunud pilli saatel laulma?

3.1. Laulmine ja viiulimäng Eesti traditsioonis ja mujal

Mõnel pool mujal, nagu näiteks USA-s ja Inglismaal on viiuli saatel laulmine olnud suurem traditsiooni osa. Norras ja Rootsis on olnud mõningaid juhtumeid, seega ei ole see samuti nii populaarne olnud. Nagu mainitud, on olnud see Eesti traditsioonis pigem erand kui reegel, viiulit mängiti tantsuks ning saatepillid olid näiteks rahvakannel ja lõõts. Saab eeldada, et seda mingil määral tehti, sest vanem pilli hoidmise viis oli vastu rinda, mis võimaldas mängijal kaasa laulda (Liimets, 1988) ning nagu mainitud, leiduvad ka vastavad arhiivisalvestised (nimekiri lisas 1).

Norra pärimusmuusik, Hardangeri viiuli mängija ja laulja Johanna Seim (2020) on teinud uurimuse Norra laulvate viiuldajate kohta, uurinud tausta, kaardistanud nad ning analüüsinud ühe loo kahte varianti: arhiivisalvestist ning tänapäevast esitust samast loost. Ta tegi koostööd Norra arhiividega ning leidis 12 viiuldavat lauljat, kelle esitusi on dokumenteeritud. Norras on olnud laulvate viiuldajate traditsioon samuti “erand või veidrus” (Sæta, 2004, viidatud Seim, 2020 j), sest sealne laulmistraditsioon on üldiselt olnud sooloesitajatepõhine ning ilma saateta. Seim (2020) ka väidab, et viiulimängu võib vaadelda hääle saatena, mitte vastupidi.

Viiulimuusikat seostati Norras osades maapiirkondades samuti tantsumuusika, joomis- ja peokultuuriga. Viiul oli “paganlik” pill. 1900. aasta paiku aktsepteeriti viiulil religioosse sisuga lugude mängimist ning salvestatud laulvate viiuldajate repertuaar ongi religioosne.

Tema uurimusest tuli välja, et saatepartiis ei esinenud ainult unisoonis mängimist, vaid saade sisaldas ka paralleeloktave, kaunistusi, burdoone ja topeltnootide mängimist. Samuti kumas saatepartiis välja viulimängule omaseid stilistilisi omadusi, mida oli ka Erynn Marshall oma töös leidnud (Marshall, 2006, viidatud Seim, 2020 j).

Laulvate viiuldajate saatepartiisid on analüüsinud Rootsi *nyckelharpa*-mängija Sunniva Abelli (2012). Ta uuris kolme erinevat laulvat viiuldajat: tänapäeval tegutsevat USA-st pärit Bruce Molskyst ja Poolast pärit Maria Pomianowskat ning arhiivisalvestiselt Rootsist pärit August Yseniust, pöörates tähelepanu saatepartii meetoditele, nende seost stiiliga, hääle eripära mõju, arranžeringuid ja vormi. Tööst tuli välja, et arhiivisalvestise järgi analüüsitud muusik kasutas lihtsamaid ja puhtakujulisemaid vormi- ja saatetehnikaid ning tänapäevased mängijad välismõjutuste tulemusena keerukamaid harmoonia- ja rütmimustreid (Abelli, 2012).

Rootsi viiuldaja ja laulja Gard Nergaard (2023) tegi sarnase analüüsi Bruce Molskyst, Rootsist pärit Sven Ahlbäckist ning Soomest pärit Marianne Maansist, eesmärgiga analüüsida erinevate muusikute saatmistehnikaid ning seeläbi ennast arendada. Ta leidis, et ei peida end enam tihti “viiuli taha” ning erinevad saatmisviisid (unisoonis, vahel ka kvindis, tertsis, sekstis mängimine, topeltnootide, kaunistuste kasutamine) võimaldavad soolomängu muuta justkui duomänguks (Nergaard, 2023).

Laulu ja viulimuusika ühenduslülilik on tantsulugude viisid. Ingrid Rüütel väidab: “Uuem rahvalaul on üldiselt instrumentaalmuusikast väga mõjutatud: lauluviise laenatakse pillilugudest ning levib laulmine pilli saatel.” (Rüütel, 2012). Traditsioonis saab laulmisest pilli saatel alles uuema rahvalaulu kontekstis rääkida, kuna elava regilaulutraditsiooni ajal ei olnud pillisaade levinud. Traditsioonipäraseks pillimängu maneeriks saab pidada burdoonilikku mängu (Noormets, 2017). Ingrid Rüütli väidet instrumentaalmuusika mõjust toetab fakt, et valdaval olemasoleval arhiivimaterjalil Eesti laulvatest viiuldajatest esitatakse just uuemaid rahvalaule.

4. EESTI LAULVAD VIULDAJAD ARHIIVISALVESTISTEL

Oma uurimise tulemusena leidsin arhiivisalvestistest viis laulvat viuldajat: Peeter Ruusaar, Hendrik Grünberg, Aadu Vaher, Jakob Peters ja Juhan Lätt. Arhiivisalvestised on tehtud aastatel 1912-1961.

Järgnevas tabelis on ülevaade mängijatest ning nende info seoses salvestistega, milles on viuldatud ja lauldud samaaegselt (vt tabel 1). Olen järjestanud laulvad viuldajad kronoloogilises järjekorras: millal neid salvestati.

Tabel 1. Ülevaade Eesti arhiivisalvestistel leiduvatest laulvatest viuldajatest					
Nimi	Kihelkond	Koht	Eluaastad	Salvestamise aeg	Palade arv (laul ja viul ühendatud)
Peeter Ruusaar	Räpina	Toolamaa vald, Võu küla	1861-1935	1912	3
Hendrik Grünberg	Häädemeeste	Suurküla	1859-1949	1936	1
Aadu Vaher	Mustjala	Aleviku küla	1889-?	1958	6
Jakob Peters	Karja	Leisi alevik	1894-?	1959	4 (+ 2 palast kordussalvestised)
Juhan Lätt	Valjala	Haeska küla	1886-?	1959, 1961	4 (+ 2 palast kordussalvestised)

Huvitav tähelepanek on see, et kolm meest on pärit Saaremaalt (Aadu Vaher, Jakob Peters ja Juhan Lätt), ning üks mees, Hendrik Grünberg on Häädemeestelt, s.o rannikualadelt ning Peeter Ruusaar, kellelt on ka pärit kõige varasemased salvestised, on pärit hoopis Räpina kihelkonnast ehk sisemaalt. Tekib küsimus, et kas rannikuala seosel on ka mingi põhjus, näiteks välismõjud. Samas miks kasutas ka Räpina mees Peeter Ruusaar viulit saatepillina? Võib-olla oli põhjuseks tema lõõtspilli mängimise oskus: oli harjunud end pilliga saatma.

Muidugi võib pilt palju laiem olla, kuna peab arvestama, et mängijaid võis veel Eesti peal laiali olla, lihtsalt materjali ei ole selle pilguga analüüsitud või koguni salvestatudki.

4.1. Peeter Ruusaar (Ruusar) (1861-1935)

Wõru Teataja nr 130 annab 11. novembril 1935 teada, et tuntud Pilli-Rein on surnud:

“Neil päevil suri Võrumaal, Räpina vallas 74 aasta vanaduses eesti rahvamuusikamees ja pulmamees Peeter Ruusar, hüüdnimega Pilli-Rein.” [...] “Peeter Ruusar oli vallaline, elukutselt rätsep, sündinud 14. detsembril 1861. a. Elas vanapoisina oma vanadusepäevad venna talus.”

Teates iseloomustatakse mehe elu ja meenutatakse panust kogukonda. “Peeter oli laiemalt tuntud oma rohkete ja lõbusate eesti rahvamängutükkidega ja lauludega.” Peeter Ruusaare ehk Pilli-Reinu põhiinstrumendiks oli viiul ning ta mängis ka lõõtspilli (mida sel ajal kutsuti harmoonikuks). Ta käis paljudel pidudel rahvamuusikaga esinemas. Enne Eesti esimest iseseisvumist esines ta koos teiste rahvamuusikutega Tallinnas ja ka mujal. Tema palasid on ka üles kirjutatud.

Pilli-Rein oli tuntud ning otsitud pulmapillimees ja naljamees: ta oli võtnud eluaja jooksul osa üle tuhandest pulmapeost Võru- ja Tartumaal. Ei kujutatud ette pulmapidu ilma temata. “Mitmete kümnete verstade tagant sõideti Reinule järele ja viidi pulma.” Pulmades tegi ta veel erinevate tujuülendavaid naljanumbreid. “Veel nüüdki on tema naljad ja vembud maal ahvatlenud paljusid järele tegema ja mõnel pool kujunenud pulmakombeiks.” (Wõru Teataja, 1935).

Mainimata ei saa ka jätta tema truud sõprust eesti luuletaja ja muusiku Hermann Julius Schmalziga, kes ka Peetri muldasängitamisel tema auks kannelt mängis ja laulis. (Wõru Teataja, 1935). Nimelt asutas Schmalz koos Jakob Puksovi ja teistega 1879. aastal viieliikmelise setu meeskoori (Sreiberg, 1997, 1998 j) (Tooste Mängu- ja Lauluseltsi koor Räpina kihelkonnast) (Tõnurist 1996, viidatud Kõivupuu, 1999 j) ning Peeter lõi nendel menukatel esinemistel setu rahvamuusikaga kaasa, mis toimusid näiteks Vanemuise ja Estonia peoõhtutel (Tõnurist 1996, viidatud Kõivupuu, 1999 j).

4.1. Hendrik Grünberg (1859-1949)

Hendrik (Hindrek, Heinrich) Grünberg ehk Ojasoo Hendrik oli pärit Pärnumaalt, Häädemeeste kihelkonnast, Ojasoo külast ja Ojasoo talust. Ta mängis viiulit, parmupilli, moldpilli², vilepilli, torupilli, lõõtsa ja trianglit. Pillid tegi ta ise. Hendrik oli ametilt laevapusepp ning põllumees, 6 aastat Häädemeeste vallavolimees ja 5 aastat valla kohtumehe abi ning järelvalvaja Häädemeeste tuletõrje seltsis (Sildoja, 2014).

Ojasoo Hendriku kodus teisi pillimehi ei olnud. Isa küll laulis, kuid pilli ei mänginud. Ema oli samuti suur laulja. Koolis ta ei käinud, õppis kodus. Peamiseks pilliks oli Hendrikul viiul, mida ta 6-aastaselt õppima hakkas. Kõigepealt omatehtud kastviulil ning hiljem juba tavalisel. Hendrik kujunes piirkonna tuntuimaks ja tahetumaks pulmapillimeheks, kus ta lisaks viiulile ka lõõtsa mängis. Temast peeti lugu (Sildoja, 2014).

August Pulsti sõnul oli ta väga tagasihoidlik, häbelik ja mitte üldse hooplev, alati heatujuline ja tagasihoidlikult, vaikselt naeratlev. Viiulit mängis ta puhta tooni ja hea maitsega. Ta laulis toreda, madala bassihäälega nagu ooperisolist. Tema mäng oli tasakaalukas, taibukalt hea maitsega ette kantud. Ennast saatis ta moldpilli, viiuli ja parmupilliga (Sildoja, 2014).

Pillimees oli veidi üle keskmise kasvu, hoidis tugevasti ettepoole vimma. Tal oli tugev töömehe keha, sarnased ka käed ja laiad õlad. Juuksed olid tumedad, osaliselt hõbedase tooniga ning nina oli silmapaistev. Silmade vaade oli taibukas, uuriv, mõtisklev. Hendrik riietus lihtsalt ja maamehelikult. Ta mängis pilli surmatunnini (Sildoja, 2014).

Foto 1. *Rahvamuusik Hendrik Grünberg 1936. a.* Foto: P. Parikas. ERA, Foto 18002.

² Moldpill (mollpill) - rootsi päritolu ühekeelne poogenpill, mille keele all on sõrmlaud ja nootide tähtmärgid (Tõnurist, 1966).

4.2. Aadu Vaher (1889-?)

Aadu Vaheri kohta ei leidu väga infot. Ta elas Mustjala kihelkonnas, Aleviku külas, Aadupõlde talus ning temalt on kokku salvestatud 8 lugu. Herbert Tampere (1958) mainib oma kogumispäevikus Saaremaa teiste laulikute, Maria Koerti, Leen Metsa ja Mare Poogi laulude lindistamise vahepeal põgusalt Aadu lindistamisprotsessi, kui esimestel polnud tööde kõrvalt aega salvestama tulla ja oli vaja muusikut: “Toome siis kiiresti ligidalt Aadu Vaheri, kes asubki hoogsalt ja heatujuliselt viiulit mängima ja laulma. [...] Niikaua kui Aadu mängib ja laulab, on käidud uuesti Rohtlas ja Mare Pook kohale toodud.” (Tampere, 1958).

Foto 2. Pillimees Aadu Vaher Mustjalast 1958. a. Foto: R. Hansen. ERA, Foto 3172.

4.3. Jakob Peters (1894-?)

Jakob Peters elas Karja kihelkonnas, Leisi alevikus. Tema kohta leidub infot Otilie Kõiva kogumispäevikust 1959. aastast. Ta tahtis enne lindistamist harjutada, kuna näpud olivat kangeks jäänud. Temalt kirjutati üles mõned uuemad rahvalaulud ning Helgi Sirmais noodistas viisid (Kõiva, 1959).

“Petersil on haruldasetore hääl, kahjuks on tal kopsud nõrgad ja pikem laul paneb hingeldama. Viiulil tahab ta mängida rohkem omatehtud lugusid. [...] Tal on tore hääl. Osalt ta laulis või mängis, osalt saatis laulu viiuliga. Toredate rahvalugude vahele sokutas ta ka paar omaloomingulist asja. Kuidagi ei saanud otse ära ütelda. Kuna kooliteenija isa parmupill oli meie käes, siis mängis J. Peters ka paar parmupillilugu lindile.” (Kõiva, 1959). Tema repertuaarist leidub huvitava kombel mitmeid pilliimitatsioone ja “lututamist”.

Foto 3. Pillimees ja laulik Jakob Peters 1959. a. Foto: R. Hansen. ERA, Foto 4126.

4.4. Juhan Lätt (1886-?)

Juhan Lätt elas Valjala kihelkonnas, Haeska külas. Juhan Läti kohta leidub infot Olli Kõiva kogumispäevikus 1961. aastal toimunud kogumisretkest. Lätti oli lindistatud ka 1959. aastal, kuid need salvestised ei olevat kõige paremad olnud. Mees oli kohe nõus uuesti mängima. “Kodus ei tahtnud mängida, Valjala rahvamajas kõlavat paremini.”

“Sel ajal, kui [Aleksander] Rütli pillilugusid lindistati, tõime kohale viuldaja Juhan Läti Haeska külast. Ta võttis kaasa ühe käsikirjalise ja teise trükitud lauliku. Kõige rohkem tahtis ta laulda õrnatundelisi laule õnnetust armastusest, ööbikust, kuust. Sõnad on õpitud trükitud laulikust, viisid aga külavahel. Päris külalaulu ta ei tahtnud hästi laulda, ütles, et on unustanud. Lindistasime Lätilt mõned pillilood ja laulud. Hää! on tal vanuse kohta puhas ja kõlav. Tagasiteel laulis ta lindile veel pulma limbilaulu, mida lauldud Haeska üldise külalaulu viisiga.” Kui räägiti tantsupaaride filmimisest, siis Juhan Lätt vaatas huviga pealt ja kiitis: “Vanad eided nii viksid tantsima!” (Kõiva, 1961).

Foto 4. Viulimängija Juhan Lätt 1961. a. Foto: R. Hansen. ERA, Foto 5408.

5. MEETOD JA ANALÜÜS

Seminaritöö esimene etapp on vastava kirjanduse ja materjalide kogumine, arhiivisalvestiste läbikuulamine, info analüüsimine ja teemast ülevaate koostamine. Samuti süstematiseerisin kõik infootsingu käigus saadud tulemused. Teine etapp on arhiivisalvestistelt leitud viie pillimehe ja lauliku (Peeter Ruusaar, Hendrik Grünberg, Aadu Vaher, Jakob Peters, Juhan Lätt) Eesti Rahvaluule Arhiivi salvestiste kuulamine, igalt muusikult ühe pala välja valimine, nende noodistamine ning noodistuste põhjal saatepartii kujundamise analüüsimine.

5.1. Töö käik

Töö eesmärk on analüüsida arhiivisalvestistelt leitud palade saatepartii kujundamist laulule. Kõigepealt kuulasin läbi kõik salvestised ning siis valisin välja igalt muusikult ühe loo. Valiku tegin selle põhjal, et palad oleksid eriilmelised ning et oleks esindatud erinevad lootüübid (regilaul, labajalavalss, polka, reilender).

Samuti sõltus valiku tegemine ka arhiivisalvestise kvaliteedist: et oleks võimalik laulu ning saatepartiid välja kuulda ja hiljem analüüsida. Hendrik Grünbergi puhul oli valik lihtne, sest temalt on salvestatud ainult üks laul, mida saadab viiuliga. Valisin välja järgnevad palad:

1. Tiiut-tiiut tee oli viltu. ERA, Fon. 27 d < Räpina, Toolamaa v, Võu k - Armas Otto Väisänen < Peeter Ruusaar, 50 a. (1912).
2. Võtsin naise noorukese. ERA, Pl. 10 A3 < Häädemeeste, Suurküla - Herbert Tampere; August Pulst < Hendrik Grünberg, 77 a. (14.05.1936).
3. Labajalavalss. RKM, Mgn. 133 e < Mustjala khk, Aleviku k - Herbert Tampere < Aadu Vaher, 69 a. (11.07.1958).
4. Polka: Aitsi-kraitsi. RKM, Mgn. 215 d < Karja khk, Leisi a. - Otilie-Olga Kõiva < Jakob Peters, 65 a. (1959).
5. Täna mina tegin ühe väikese reisi... RKM, Mgn. II 195 c < Valjala khk, Haeska k. - Olga Jõgever < Juhan Lätt, 73 a. (1959).

Esmalt aeglustasin ja muutsin vajadusel salvestiste kõrgust *Audacity* programmi abil, et saaks ka ise viiulil kaasa mängida. Panin kirja vormi ja noodistasin laulupartii koos sõnadega. Kui sõnadest aru ei saanud, märkisin sõnade asemel küsimärgid. Siis noodistasin viiulipartii. Pöörasin esmalt tähelepanu helikõrgustele, rütmidele, siis topeltnootidele ja poogendustele ning lõpuks kaunistustele, kui neid esines. Noodistasin kõik läbimängud, et märgata varieerimist ning saada vormist põhjalik ülevaade. Mõningatel juhtudel noodistasin mõlemad

partiid samasse oktavisse (näiteks G-duuri puhul), isegi kui lauldi erinevast oktavist, et paremini märgata erinevusi meloodia ja saatepartii vahel. Enda käsikirjalised noodistused digiteerisin programmiga *MuseScore* ning seejärel analüüsisin saatepartiit.

5.2. Noodistatud palade analüüs

Järgnevalt analüüsin viite lugu noodistuste põhjal. Parameetrid valisin Krista Sildoja (2015) uurimuse “Põhja-Pärnumaa viiuldajad ja nende mängumaneer 20. sajandi esimesel poolel” põhjal ning kohandasin need selle järgi, mis lugusid kuulates ning selle töö seisukohalt oluliseks pidasin.

Parameetrid, mida lugude puhul analüüsin:

- vorm (suurtähtedega on märgitud laul koos saatega, väiketähtedega vaid instrumentaalosa);
- lahtiste keelte kaasamängimine;
- mitmehäälsus ehk topeltnootide kasutamine;
- rütmierinevused meloodia ja saatepartii vahel;
- kaunistused saatepartiis.

Saatepartii rollide erinevad variandid liigitan järgnevalt:

- unisoonis (ehk sama meloodia) mängimine;
- saade iseseisva meloodiana;
- teise hääle mängimine (s.h mis on valdavad intervallid meloodia ja saatehääle vahel).

Järgnevalt analüüsin valitud lugusid põhjalikumalt: avan palade iseärasusi ja tööprotsessi veidi rohkem.

5.2.1. “Tiiut-tiiut tee oli viltu”

Tiiut-tiiut tee oli viltu. ERA, Fon. 27 d < Rápina, Toolamaa v, Võu k – Armas Otto Väisänen < Peeter Ruusaar, 50 a. (1912).

Tegemist on regilauluga. Arhiivisalvestisel on olemas vaid kaks laulurida, mida analüüsida sai (vt lisa 2). Noodile lisasin ka arhiivist pärit sõnad sel põhjusel, et oleks kergem laulu sisust tervikpilti saada ning ka hiljem taasesitada. Loo vormiks on AB. Tegemist on

puhtalt unisoonis saatega, välja arvatud üks erinevus sõnarütmi ja saaterütmi vahel. Iga noodiga tõmmatakse viiulil kaasa ka lahtisi keeli.

5.2.2. “Võtsin naise noorukese”

Võtsin naise noorukese. ERA, Pl. 10 A3 < Häädemeeste, Suurküla - Herbert Tampere; August Pulst < Hendrik Grünberg, 77 a. (14.05.1936).

Selle regilaulu (vt lisa 3) arhiivisalvestis on analüüsitavatest kõige parema kvaliteediga ning ka intonatsiooniliselt kõige parem ja selgemini arusaadav. Laulu esitus on mõjutatud uuemast rahvalaulust. Loo vorm on AABBAABB. Esmalt tundus pala väga lihtsakoeline: laul unisoonsaatega ning mitte väga palju varieeruvust. Põhjalikumalt analüüsid esineb aga esituses rütmilist varieeruvust nii loosiseselt erinevate korduste vahel kui ka saatepartii ja laulupartii vahel. Näiteks on saade vahel svingivas stiilis ehk esimest kaheksandikku paaris venitatakse, aga laulu esitatakse laulvas stiilis ehk ühtlaste noodipikkustega ning vastupidi.

Ühes kohas tekib terts meloodia ja saatepartii vahel. Saatepartii on ka üks kaunistus ning ühes kohas erineb saatepartii intonatsioon laulmise omast. Noodistuses tähendab nool üles veidi kõrgemalt intoneerimist ning nool alla veidi madalamalt intoneerimist. Vahepeal tõmmatakse kaasa lahtisi keeli ning ühes kohas tekib ka 1. sõrme abil topeltnoodina terts ja ühes kohas sekst.

5.2.3. “Labajalavalss”

Labajalavalss. RKM, Mgn. 133 e < Mustjala khk, Aleviku k - Herbert Tampere < Aadu Vaher, 69 a. (11.07.1958).

Tantsulaulu “Labajalavalsi” (vt lisa 4) arhiivisalvestis ei ole kõige parema kvaliteediga ning seetõttu ei olnud võimalik paljudest sõnadest aru saada ning kuna töö eesmärk oli eelkõige muusikaline analüüs ja sõnad ei olnud fookuses, siis noodistuses panin küsimärgid kohtadesse, kust sõnadest aru ei saanud. Võimalik ka, et muusik improviseeris laulusõnadega – kasutas ilma tähenduseta silpe ja sõnu.

Loo vorm on AABbaaBBAABBAABbaabb. Seega on siin vahemängud. Laulu ja instrumentaali vaheldumine ei ole üldse korrapärane. Seal sees on veel ühe-kuni kahetaktilisi pause, kus Aadu Vaher ei laula. Võib eeldada, et ta tegi “arranžeeringu” spontaanselt kohapeal.

Saatepartii järgib suures osas laulumeloodiat, kuid palju tehakse meloodiavariatsioone ning laulu ja viiulimängu vahel tekib mitmehäälsust. Tekib erinevaid intervale: sekundit, tertsi, kvarti, kvinti, seksti. Siin loos tõmmatakse kaasa ka lahtisi keeli.

5.2.4. “Polka: Aitsi-kraitsi”

Polka: Aitsi-kraitsi. RKM, Mgn. 215 d < Karja khk, Leisi a. - Otilie-Olga Kõiva < Jakob Peters, 65 a. (1959).

Tantsulaul “Polka: Aitsi-kraitsi” (vt lisa 5) on lugu, mille puhul oli kõige keerulisem laulu- ja viiulipartiid eristada. Loo vorm on aabbaaCCaaCCaabbbaaCC. Seega siin loos on ka vahemängud, kuid instrumentaali esineb rohkem kui laulmist viiulisaatega. Sõnad on samuti polka fraseeringute imitatsioon, seega võib öelda, et laul põhineb huvitaval kombel hoopis instrumentaalil, mitte vastupidi: laul oleks justkui viiuli saatepartii.

Viiuli saatepartii on pigem iseseisev meloodia, sest see ei liigu kogu aeg meloodiaga paralleelselt. Sellest tulenevalt esineb ka rütmierinevusi: saatepartii põhineb suures osas kaheksandiknootidel, kuid lauluosas esineb kohati ka kuueteistkümnendiknooti. Valdavaid intervale analüüsisin seal, kus meloodia ja saatepartii taas “kokku said” ja fraaside lõpus, kuna fraaside alguses oli meloodia intervallide analüüsiks liiga erinev. Nendeks on terts, kvart, kvint, sekst. Lahtisi keeli tõmmatakse saatepartiiis peaaegu kogu aeg kaasa, esineb ka kvindi- ja oktavivõtet, sekstivõtet, tertsi. Unisoonis mängu esineb vähe.

5.2.5. “Täna mina tegin ühe väikese reisi”

Täna mina tegin ühe väikese reisi... RKM, Mgn. II 195 c < Valjala khk, Haeska k. - Olga Jõgever < Juhan Lätt, 73 a. (1959).

Uuemast rahvalaulust “Täna mina tegin ühe väikese reisi” on olemas ka arhiivisalvestis ilma viiulisaateta, mida ma varasemalt kuulnud olin. Arhiiviviide: RKM, Mgn II 208 d < Kingissepa raj, Valjala k/n., Haeska k. /Valjala khk./ - S. Lätt < Juhan Lätt, 73 a. (1959). Samast laulust viiulisaatega salvestise leidmine oli tore avastus.

Loo vorm on AABBAABBAABBAABB ehk lauldakse-mängitakse kokku kaheksat erinevat salmi (vt lisa 6). Saatepartii on unisoonis laulu meloodiaga, kuid on ka erinevusi. Meloodias varieeruvad erinevate sõnarütmide tõttu rütmid. Saatepartiiis on näiteks tihti neljandiknoodid, kuid lauluosas kuueteistkümnendiknoodid. Tihti tõmmatakse kaasa lahtisi keeli ja kasutatakse ka sekstivõtet, mõnes kohas tekib laulu ja viiulimängu vahel kvart,

vahepeal ka sekund. Pillimees intoneerib D-keelel tihti 1. sõrme madalamaks (noodistuses nool alla tähendab veidi madalamalt intoneerimist). Viulimängus on ka paar kaunistust.

5.2.6. Kokkuvõttev analüüs

Kokkuvõtva analüüsi erinevate lugude saatepartii rollist vormistasin allolevasse tabelisse (vt tabel 2). Nagu mainitud, on vormis märgitud suurtähtedega laul koos saatega ning väiketähtedega vaid instrumentaalosa.

Tabel 2. Noodistatud palade analüüs			
Esitaja ja pala	Vorm	Saatepartii roll	Lisakommentaariid
Peeter Ruusaar “Tiiut-tiiut tee oli viltu”	AB	Unisoonis mäng, lahtiste keelte kaasamängimine igal noodil.	Üks rütmierinevus laulu ja saatepartii vahel.
Hendrik Grünberg “Võtsin naise noorukese”	AABB AABB	Unisoonis mäng, kohati lahtiste keelte (lisaks ka tertsi ja seksti) kaasamängimine.	Rütmi- ja tunnetuse erinevused laulu ja saatepartii vahel (svingiv vs laulev stiil), üks kaunistus.
Aadu Vaher “Labajalavalss”	AABb aaBB AABB AABB aabb	Üldiselt unisoonis mäng, kus saatepartiiis tehakse tihti meloodiavariatsioone ja tekib palju mitmehäälsust: sekundit, tertsi, kvarti, kvinti, seksti.	Rütmierinevused laulu ja saatepartii vahel, vahemängud.
Jakob Peters “Polka: Aitsi-kraitsi”	aabbaaCC aaCC aabbaaCC	Saatepartii on iseseisev meloodia. Esineb tertsi, kvarti, kvinti, seksti. Lahtisi keeli tõmmatakse peaaegu kogu aeg kaasa, lisaks kasutatakse topeltnoote. Unisoonis mängu esineb vähe.	Rütmierinevused laulu ja saatepartii vahel, vahemängud. Laul põhineb instrumentaalil.
Juhan Läht “Täna mina tegin ühe väikese reisi”	AABB AABB AABB AABB	Unisoonis mäng, lahtiste keelte kaasatõmbamine, sekstivõte.	Rütmierinevused, paar kaunistust.

Kaks esimest tabelis toodud esitust on regilaulud ning ülejäänud kolm uuemad rahvalaulud. Võib öelda, et kõik laulikud ja pillimehed on saatepartiiis kasutanud viulipäraseid võtteid: lahtised keeled, topeltnoodid, viulipärane meloodia liikumine ja rütmika.

5.2.7. Järeldused

Igal laulval viiuldajal on oma eriline mängumaneer ning sellest tulenevalt ka mingil määral erinev saatepartii mängimise tunnetus. Üldine tendents analüüsitud viie pillimehe saatepartii kujundamisel oli aga laulu meloodiaga valdavalt unisoonis mäng mõningate meloodia- ja rütmivariatsioonidega, tekitades mitmehäälsust, tõmmates tihti kaasa lahtisi keeli ja kasutades erinevaid topeltnoote. Rütmiarinevused laulu ja saatepartii vahel tekkisid üldiselt sõnarütmide vaheldumisest ning ka laulu/saatepartii varieeruvusest. Valdavad intervallid laulu ja saatepartii vahel olid tert, kvart, kvint ja sekst.

Ühes loos (Jakob Petersi esitatud "Polka: Aitsi-kraitsi) oli saatepartii aga ka omaette meloodia, mida on päris keeruline esitada. Samuti põhineb selles esituses laul huvitaval kombel hoopis instrumentaalmeloodial. Vorm oli kolmel palal sarnane (AABB erineva arvuga läbimängudega, olenevalt laulu pikkusest), ühel palal AB ehk ilma kordusteta ning ühel palal oli lisaks ka C-osa. Kahes loos kasutati ka vahemänge ehk vaheldus laul viiulisaaatega ning lihtsalt viiulimäng. Kaunistuste poole pealt olid saatepartiid pigem lihtsad.

KOKKUVÕTE

Käesoleva seminaritöö eesmärk oli analüüsida arhiivisalvestistelt leitud laulvate viiuldajate palade saatepartii kujundamist laulule. Töö eesmärgist lähtudes püstitasin uurimisprobleemi: kuidas on rahvapärased viiuldajad kujundanud saatepartiid enda laulule?

Töö käigus andsin ülevaate rahvalaulust, rahvapärasest viiulimängust ning laulu ja viiulimängu ühendamisest nii mujal maailmas kui Eesti traditsioonis. Koostas nimekirja eesti pillimeestest ja laulikute, kelle leidsin arhiivisalvestistel samaaegselt viiuldamas ja laulmas. Valisin igalt laulvalt viiuldajalt välja ühe loo, noodistasin need ning analüüsisin noodistuste põhjal saatepartii kujundamist laulule.

Töö tulemusena sain teada, et saatepartii kujundamisel kasutati suures osas unisoonis mängu meloodia- ja rütmivariatsioonidega, tekitades kohati mitmehäälsust, kasutades lahtisi keeli ja topeltnoote. Nagu ka teised on varasemalt oma töödes välja toonud, siis ka minu uurimusest lähtuvalt võib öelda, et saatepartii kasutati palju viiulipäraseid võtteid. Huvitav avastus oli kahe loo puhul vahemängude kasutamine ning ühes loos laulu meloodiast väga erinev saatepartii meloodia.

Eeldasin, et tulemus on lihtsakoelisem ja mängitakse-lauldakse vaid unisoonis. Kartsin, et ei olegi midagi väga analüüsida. Tänu rütmi- ja meloodiavariatsioonidele, vahemängudele ja topeltnootidele tekkisid aga väga põnevad kihid. Nende lugude noodistamise ja analüüsimise kaudu jõudsin veidi lähemale traditsioonilisele saatmistehnikale ning saan saadud teadmisi rakendada ka oma mängus.

See töö võiks edaspidi olla baasiks edasiseks uurimiseks Eesti rahvapäraste laulvate viiuldajate teemal. Töö tulemuste ning noodistuste näol on olemas materjal, millest lähtuda ning mida ka praktikas kasutada. Huvitav oleks kõik nimekirjas toodud arhiivisalvestised ära noodistada, et leida veel tendentse rahvapärasest viiulisaates laulule. Kuna see salvestiste nimekiri pole ka veel väga suure tõenäosusega täielik, siis on võimalik veel teemat edasi uurida, loodetavasti veel arhiivisalvestisi leida ja neid analüüsida.

SUMMARY

The theme of this research is “The analysis of Estonian traditional fiddling singers’ accompaniment based on five archive recordings”. The aim of this research was to analyze the accompaniment formation of Estonian fiddling singers based on five archive recordings. Based on the aim I formulated the research problem: how have traditional fiddlers formed the accompaniment to their singing?

I gave an overview of Estonian traditional singing, fiddling and combining the two, both internationally and in Estonian tradition. I compiled a list of Estonian traditional players and singers who I found fiddling and singing simultaneously on archive recordings. I chose one song from each fiddling singer, transcribed each and analyzed the formation of the accompaniment to their singing based on the transcriptions.

As a result I found out that the tendency in the accompaniment was mostly playing in unison with variations in melody and rhythm, using second voices, loose strings and double stops. As others have previously pointed out in their research, I can also say that many techniques peculiar to the fiddle were used such as using loose strings and double stops. An interesting discovery was using interludes in two of the songs and in one song the accompaniment melody was very different from the singing melody.

I expected the result to be more plain: playing in just unison. I was afraid that there is not much to analyze. But thanks to the rhythm and melody variations, interludes and double stops very exciting layers were formed. Through transcribing and analyzing these songs I reached the traditional way of accompanying and can use the knowledge in my own playing.

This work could be a base to continue the research of Estonian traditional fiddle singers. Now there is material in the form of the results and transcriptions that could be used also in practice. It would be interesting to transcribe all the archive recordings in the list to find more tendencies in traditional fiddle singing. As the list of recordings is most probably not complete, it is possible to research even more, hopefully find more archive recordings and analyze them.

KASUTATUD ALLIKAD

- Abelli, S. (2013). *Röst och stråke: en analys av och jämförelse mellan tre folkmusikers ackompanjemang av sin egen sång*. [Lõputöö. Stockholmi Kuninglik Muusikakõrgkool]. DiVA.
<https://kmh.diva-portal.org/smash/get/diva2:648550/FULLTEXT01.pdf>
- Autere, H. (2011). *Viululaulaja*. [Dokoritöö. Sibeliuse Akadeemia]. Media.etno.net.
https://media.etno.net/storage/document/hanni_autere_viululaulaja.pdf
- Ehrmann, R. (toim.). (1935, 11. november). Tuntud Pilli-Rein surnud. *Wõru Teataja*.
<https://dea.digar.ee/?a=d&d=woruteataja19351111&e=-----193-et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA-v%c3%b5ru+teataja+130----1935----->
- Ehrmann, R. (toim.). (1935, 22. november). Pilli-Reinu kummaline matus Räpinas. *Wõru Teataja*.
<https://dea.digar.ee/?a=d&d=woruteataja19351122.1.2&e=-----193-et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA-v%c3%b5ru+teataja+130----1935----->
- ERA, Fon. 27 d < Räpina, Toolamaa v, Võu k - Armas Otto Väisänen < Peeter Ruusaar, 50 a. (1912).
- ERA, Foto 3172 < Mustjala, Mustjala k. - Richard Hansen (07.1958).
- ERA, Foto 4126 < Karja, Leisi alevik - Richard Hansen (06.1959-07.1959).
- ERA, Foto 5408 < Valjala khk., Haeska k. - Richard Hansen (1961).
- ERA, Foto 18002 - Parikas (1936).
- ERA, Pl. 10 A3 < Häädemeeste, Suurküla - Herbert Tampere; August Pulst < Hendrik Grünberg, 77 a. (14.05.1936).
- Honko, L. (1996). Folklooriprotsess. *Mäetagused* 6.
<https://www.folklore.ee/tagused/nr6/honko.htm>
- Jaago, T. (2005). Rahvalaul. M. Metsvahi, Ü. Valk (koost.), *Regivärsist netinaljadeni: sissejuhatus rahvaluulesse* (lk 79-90). Koolibri Kirjastus.
- Kapten, K. (2017). *Pianisti tööprotsess Ligeti etüüdide omandamisel*. [Dokoritöö, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia], EMTA väitekirjad.
https://www.ema.edu.ee/vaitekirjad/doktor/Kristi_Kapten.pdf
- Kaus, K. (2014). Émile Jaques-Dalcroze'i rütmika ja pedagoogilised põhimõtted.
- K. Kiilu, A. Sepp (koost.). (2014). *Muusikaõpetuse didaktika. Valik artikleid*. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia.

- Kõivupuu, M. (1999). Sauna taga tiigi ääres... *Mäetagused* 10.
https://folklore.ee/tagused/nr10/schmalz.htm?fbclid=IwAR0bKr8nc23OWiw5Q1_17D9ur_yqSWv3KZiMD2F26QcZbFk7aGBqA_LpGLc
- Liimets, A. (1988). *Viiulipalade muusikaline vorm Eesti rahvatraditsioonis*. Valgus Kirjastus.
- Mirov, R.; Labi, K.; Rüütel, I. (koost.). (2018). *Vana Kannel XII. Vaivara ja Narva regilaulud*. EKM Teaduskirjastus.
- Nergaard, G. (2023). *Att sjunga och spela fiol*. [Lõputöö. Stockholmi Kuninglik Muusikakõrgkool]. DiVA.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1762272/FULLTEXT01.pdf>
- Noormets, S. (2017). *Regilaulu maailm kaasaegses akadeemilises heliloomingus: vestlused kolme Eesti heliloojaga*. [Loomingulise magistrieksami kirjalik osa, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia], DSpace.
<http://hdl.handle.net/10062/58317>
- Oras, J. (2008). *Viie 20. sajandi naise regilaulumaailm*. Eesti Kirjandusmuuseumi Teaduskirjastus. https://www.ema.edu.ee/vaitekirjad/doktor/Janika_Oras.pdf
- RKM, Mgn. 215 d < Karja khk, Leisi a. - Otilie-Olga Kõiva < Jakob Peters, 65 a. (1959).
- RKM, Mgn. 133 e < Mustjala khk, Aleviku k - Herbert Tampere < Aadu Vaher, 69 a. (11.07.1958).
- RKM, Mgn. II 195 c < Valjala khk, Haeska k. - Olga Jõgever < Juhan Lätt, 73 a. (1959).
- RKM II 75, 544/5 < Mustjala khk. - Herbert Tampere (1958).
- RKM II 87, 139/57 < Karja khk. - Otilie Kõiva (1959).
- RKM II 103, 13/4; 38/9 < Valjala khk. - Otilie Kõiva (1961).
- Ross, J., & Lehiste, I. (2001). *The temporal structure of Estonian Runic songs*. Mouton de Gruyter Kirjastus.
- Rüütel, I. (2012). *Eesti uuema rahvalaulu kujunemine*. Eesti Kirjandusmuuseumi Teaduskirjastus.
- Rüütel, I. (2017). *Pärnumaa laule ja lugusid*. Eesti Kirjandusmuuseumi teaduskirjastus.
- Sarv, M. (2008, 6. jaanuar). Püha regilaulus. Ettekanne 3.01.2008 Rakvere kirikus neljapäeva otsimiste avaloenguna. *Blogspot*.
<http://mikksarv.blogspot.com/2008/01/pha-regilaulus.html>

- Seim, J. (2020). Syngje og spile fele ti: Introducing a Tradition of Fiddling Singing in Norway. *Studia Musicologica Norvegica*.
https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.1504-2960-2020-01-06?fbclid=IwAR2J33_VZBEVJpxL1QS1Ia0u2I0Q6ToIjjw0O9XLwQzqbPVv5fVBJx1jW74
- Sildoja, K. (2005). *Põhja-Pärnumaa viuldajad ja nende mängumaneer 20. sajandi esimesel poolel*. Rahvamuusika. https://www.rahvamuusika.ee/vana/sildoja_uurimus/index.htm
- Sildoja, K. (2014). *Äratusmäng uinuvale rahvamuusikale. August Pulsti mälestusi*. Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum.
- Sloboda, J. A. (2000). Muusika õppimine ja areng. *Muusikaline meel: kognitiivne muusikapsühholoogia*. Scripta Musicalia kirjastus.
- Talsi, E. (2013). *Artikulationitüüpidest eesti rahvapärases viiulimängus 1912. - 1938. aastal helisalvestatud polkade alusel*. [Magistritöö, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia]. DSpace.
<http://hdl.handle.net/10062/43700>
- Taul, J. (2003). *Viiuli valmistamisest ja ajaloost*. OÜ Greif trükikoda.
- Tõnurist, I. (1996). *Pillid ja pillimäng eesti külaelus*. Teaduste Akadeemia Kirjastus.
- Wade, B. C. (2004). *Thinking musically: Experiencing Music, Expressing Culture*. Oxford University Press.

LISAD

Lisa 1. Nimekiri leitud rahvapäraste laulvate viiuldajate arhiivisalvestistest

Peeter Ruusaar

1. Laul viiuliga. ERA, Fon. 26 e < Räpina khk., Toolamaa v., Võu k. - Armas Otto Väisänen < Peeter Ruusaar, 50 a. (1912).
2. Tiiut-tiiut tee oli viltu. ERA, Fon. 27 d < Räpina, Toolamaa v, Võu k – Armas Otto Väisänen < Peeter Ruusaar, 50 a. (1912).
3. Lauluga lugu. ERA, Fon. 28 a < Räpina, Toolamaa v, Võu k – Armas Otto Väisänen < Peeter Ruusaar, 50 a. (1912).

Hendrik Grünberg

1. Võtsin naise noorukese. ERA, Pl. 10 A3 < Häädemeeste, Suurküla - Herbert Tampere; August Pulst < Hendrik Grünberg, 77 a. (14.05.1936).

Aadu Vaher

1. Takkalaadi: (Metsas oli põdrajaht). RKM, Mgn. 133 a < Mustjala khk, Aleviku k. - Herbert Tampere < Aadu Vaher, 69 a. (11.07.1958).
2. Mustjala rong. RKM, Mgn. 133 b < Mustjala khk, Aleviku k. - Herbert Tampere < Aadu Vaher, 69 a. (11.07.1958).
3. Polka: Pruudi peas kui roosihelmed. RKM, Mgn. 133 c < Mustjala khk, Aleviku k. - Herbert Tampere < Aadu Vaher, 69 a. (11.07.1958).
4. Krakaljaak: Olen vana kuuskümmend kuus. RKM, Mgn. 133 d < Mustjala khk, Aleviku k. - Herbert Tampere < Aadu Vaher, 69 a. (11.07.1958).
5. Labajalavalss. RKM, Mgn. 133 e < Mustjala khk, Aleviku k - Herbert Tampere < Aadu Vaher, 69 a. (11.07.1958).
6. Oh, tere'ga eesti neiu. RKM, Mgn. II 133 f < Mustjala khk, Aleviku k. < Aadu Vaher, 69 a. (11.07.1958).

Jakob Peters

1. Muiste elas Tõllustes. RKM, Mgn. II 213 a < Karja khk, Leisi a. – Otilie-Olga Kõiva < Jakob Peters, 65 a. (1959).
2. Dvatsat let, RKM, Mgn. II 217 d < Karja khk, Leisi a. – Otilie-Olga Kõiva < Jakob Peters, 65 a. (1959).
3. Polka: Aitsi-kraitsi” RKM, Mgn. 215 d < Karja khk, Leisi a. - Otilie-Olga Kõiva < Jakob Peters, 65 a. (1959).
4. Valss: Uti-reetu. RKM, Mgn. 215 e < Karja khk, Leisi a. - Otilie-Olga Kõiva < Jakob Peters, 65 a. (1959).
5. Polka: Aitsi-kraitsi. RKM, Mgn. 216 c < Karja khk, Leisi a. - Otilie-Olga Kõiva < Jakob Peters, 65 a. (1959).
6. Valss: Uti-reetu. RKM, Mgn. 217 a < Karja khk, Leisi a. - Otilie-Olga Kõiva < Jakob Peters, 65 a. (1959).

Juhan Lätt

1. Üks vanamees raius... RKM, Mgn. II 195 b < Valjala khk, Haeska k. - Olga Jõgever < Juhan Lätt, 73 a. (1959).
2. Täna mina tegin ühe väikese reisi... RKM, Mgn. II 195 c < Valjala khk, Haeska k. - Olga Jõgever < Juhan Lätt, 73 a. (1959).
3. Neiukene, noorukene. RKM, Mgn. II 204 a < Valjala khk, Haeska k. - Selma Lätt < Juhan Lätt, 73 a. (1959).
4. Kaks vana sõpra. RKM, Mgn. II 476 b < Valjala khk, Haeska k. - Otilie-Olga Kõiva; Ingrid Rüütel < Juhan Lätt, snd. 1886 (1961).
5. Täna mina tegin ühe väikese reisi. RKM, Mgn. II 476 c < Valjala khk, Haeska k. - Otilie-Olga Kõiva; Ingrid Rüütel < Juhan Lätt, snd. 1886 (1961).
6. Üks vanamees raius. RKM, Mgn. II 476 d < Valjala khk, Haeska k. - Otilie-Olga Kõiva; Ingrid Rüütel < Juhan Lätt, snd. 1886 (1961).

Lisa 2. "Tiiut-tiiut tee oli viltu" noodistus

Tiiut-tiiut tee oli viltu

ERA, Fon. 27 d < Rápina, Toolamaa v, Võu k - Armas Otto Väisänen
< Peeter Ruusaar, 50 a. (1912). Noodistanud Hanna Miina Kivisäk (2024).
Sónad: EÜS IX 1497

A

Hääl

Tii- ut- tii- ut tee o- li vil- tu, pai- ju- põõ- sas pais- tis vil- tu,

Viul

B

Hääl

ka- da- kas om ka- sund vil- tu, kuu- se- puu om kuk- kund vil- tu.

Vi.

Aiahirs oli ammu viltu,
teine teivas tehtud viltu,
palgiladev lastud viltu,
tüvi tükkind esi viltu.
Jüri juhtund käima viltu,
Aado arvas asä' viltu,
joobnud mehed astvad koitu,
astvad koitu ihast toitu.

Lisa 3. "Võtsin naise noorukese" noodistus

Võtsin naise noorukese

ERA, Pl. 10 A3 < Häädemeeste, Suurküla - Herbert Tampere, August Pulst
< Hendrik Grünberg, 77 a. (14.05.1936). Noodistanud Hanna Miina Kivisäk (2024).
Sõnad: ERA II 56, 153/4 (I)

A1

Hää
Võt- sin nai- se noo- ru- ke- se, õ- be- õr- na õi- e- ke- se.

Viiul

Hää
Vii- sin el- la ei- na- maal- le, pan- nin kul- la kaa- re pea- le.

Vi.

B1

Hää
Nii- tis kaa- re, nii- tis kaks ja ak- kas põl- vest põ- de mai- e,

Vi.

Hää
kae- la- ja- kust kai- ba- mai- e, ja- la- sää- rest sui- ku- mai- e.

Vi.

rit.

A2

9

Hääl Oh mi-numee- si mee- le- li- ne, kaa- sa, kal- lis ar- mu- li- ne,

VI.

11

Hääl võ-tanüüd lat- restlau- ku-ruu- na, pa- ne ta- ha vas- ke- vank- rid.

VI.

B2

14

Hääl Too mul Soo-mest sort- si- ei- te, Ar- ju val- last va- na nais- ta,

VI.

16

Hääl too mind tö- bist to- her- da- ma, ki- du- ra- tast kinn- ni- ta- ma!

VI.

rit.

Lisa 4. "Labajalavalss" noodistus

Labajalavalss

RKM, Mgn. 133 e < Mustjala khk, Aleviku k - Herbert Tampere
< Aadu Vaher, 69 a. (11.07.1958). Noodistanud Hanna Miina Kivisäk (2024).

A1

Hääl

Tu- tu- tu- tu- vi ja i- sa mu-ret-se-b ? ? ?

Viiul

5

Hääl

Tu- tu- tu- tu- vi ja i- sa mu-ret-seb ? ? ?

VI.

B1

9

Hääl

? ? ? ? ? ? e- ma, mi na ? ? ? ? ? ? ? ?

VI.

13

Hääl

VI.

A2

17

Hääl

Uuu...

VI.

The musical score is written in 3/8 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of five systems of staves. The first system (measures 1-4) is labeled 'A1' and includes vocal and violin parts with lyrics. The second system (measures 5-8) continues the vocal and violin parts. The third system (measures 9-12) is labeled 'B1' and includes vocal and violin parts with lyrics. The fourth system (measures 13-16) shows the vocal part as a whole rest and the violin part continuing. The fifth system (measures 17-20) is labeled 'A2' and includes vocal and violin parts, with the vocal part ending in 'Uuu...'. The violin part continues with a rhythmic pattern.

B2
 25
 Hääl Hääl
 ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
 VI.

A3
 33
 Hääl Hääl
 ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
 VI.

B3
 41
 Hääl Hääl
 ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? + ? ? ? ? ? ? taat an-nab mul-le ? ?
 VI.

A4
 49
 Hääl Hääl
 ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? en-da-le ? ? an-nab
 VI.

B4
 57
 Hääl Hääl
 ? ? ja ? ? ja pa-neb ü-le ? ? ja ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
 VI.

A5
 65
 Hääl

B5
 73
 Hääl

Lisa 5. "Polka: Aitsi-kraitsi" noodistus

Polka: Aitsi-kraitsi

RKM, Mgn 215 d < Karja khk, Leisi a. - Otilie-Olga Kõiva
< Jakob Peters, 65 a. (1959). Noodistanud Hanna Miina Kivisäk (2024).

A1

Hääl

Viiul

5

Hääl

VI.

B1

9

Hääl

VI.

13

Hääl

VI.

A2

17

Hääl

VI.

21

Hääl

VI.

Oo

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of six systems of staves. Each system has a vocal line (Hääl) and a violin line (Viiul or VI.). The vocal line is mostly silent, with a few notes at the end of the piece. The violin line provides the melody. Section markers A1, B1, and A2 are placed above the first, third, and fifth systems respectively. The score ends with a fermata and the word 'Oo' in the violin line.

25 **C1**

Hääl

ait- si- krait- si ta- li- ra- li-rait- si, ait- si- krait- si tral- lal- laa, oi

VI.

29

Hääl

ait- si- krait- si ta- li- ra- li-rait- si, ait- si- krait- si tral- lal- laa.

VI.

33 **A3**

Hääl

VI.

37

Hääl

Oi

VI.

41 **C2**

Hääl

ait- si- krait- si ta- li- ra- li-rait- si, ait- si- krait- si tral- lal- laa, ai

VI.

45

HääI

ait- si- krait- si ta- li- ra- li- rait- si, ait- si- krait- si tral- lal- laa.

VI.

49

A4

HääI

VI.

53

HääI

VI.

57

B2

HääI

VI.

61

HääI

VI.

65

A5

HääI

VI.

69

Hää Oi

VI.

73 **C3**

Hää ait- si- krait- si ta- li- ra- li-rait- si, ait- si- krait- si tral- lal- laa, ai

VI.

77

Hää ait- si- krait- si ta- li- ra- li-rait- si, ait- si- krait- si tral- lal- laa.

VI.

Lisa 6. "Täna mina tegin ühe väikese reisi" noodistus

Täna mina tegin ühe väikese reisi

RKM, Mgn. II 195 c < Valjala khk, Haeska k. - Olga Jõgever
< Juhan Lätt, 73 a. (1959). Noodistanud Hanna Miina Kivisäk (2024).

A1

HääL

Tä-na mi-na te-gin ü-he väi-ke-se rei-si, mei-e li-n-na laa-dal käi-si.

Viiul

5

HääL

Tä-na mi-na te-gin ü-he väi-ke-se rei-si, mei-e lin-na laa-dal käi-si.

VI.

B1

9

HääL

Kir-ju här-ja laa-dal vii-si, hi-a hin-na iist ta ä-ra müi-si.

VI.

13

HääL

här-ja laa-dal vii-si, hi-a hin-na iist ta ä-ra müi-si.

VI.

A2

17

HääL

Lin-na-si-gar on mul mo-kas, vii-e ko-pi-ka eest vii-na no-kas.

VI.

21

Hääl

Lin- na- si- gar on mul mo- kas, vii- e ko- pi- ka eest vii- na no- kas.

VI.

B2

25

Hääl

Taat- se vil- ta müts mul pi- as, pä- ris va- l- mis sak- sa mies.

VI.

29

Hääl

Taat- se vil- ta müts mul pi- as, pä- ris va- l- mis sak- sa mies.

VI.

A3

33

Hääl

Lin- nast viin sii- di- pae- la noo- rel na- ab- ri- nai- sel kae- la.

VI.

37

Hääl

Lin- nast viin ma sii- di- pae- la noo- rel naab- ri- nai- sel kae- la.

VI.

B3

41

Hääl

Ta'n nii hel- de, ta'n nii hi- a, se- da mi- na ük- si ti- a.

VI.

45

Hääl

ta'n nii hi- a, se- da mi- na ük- si ti- a.

VI.

A4

49

Hääl

Kui mi-nu va-na-moor se- da ti- aks, küll ta mu- l i- pist- lit pi- aks.

VI.

53

Hääl

Kui mi-nu va-na-moor se- da ti- aks, küll ta mul i- pist- lit pi- aks.

VI.

B4

57

Hääl

Mü- ris- taks kui Sii- nai mäel, hei- daks vä- l- ku ka viil pääl.

VI.

4

61

Hääl

Mü- ris- taks kui Sii- nai mäel, hei- daks vä- l- ku ka viil pääl.

VI.